

تألیف:
جان وانسینا

ترجمه:
فرهاد نام برادرشاد

سجده شفاهی به مثابه تاریخ

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۳۰-۲-۳ :	شماره کتابشناسی ملی
۵۲۵۴۲۶۵ :	عنوان و نام پدیدآور
سنت شفاهی به مثابه تاریخ / تألیف جان وانسینا : ترجمه فرهاد نام برادرشاد.	مشخصات نشر: تهران
مورخان، ۱۳۹۷.	مشخصات ظاهری
۳۰۵ ص.	یادداشت
Oral tradition as history, ۱۹۸۵.	یادداشت
عنوان اصلی:	یادداشت
کتابنامه.	موضوع
نمایه.	موضوع
سنت های شفاهی	موضوع
Oral tradition :	موضوع
تاریخ -- روش شناسی	موضوع
History -- Methodology :	موضوع
سنت های شفاهی -- آفریقا	موضوع
Oral tradition -- Africa :	موضوع
آفریقا -- تاریخ -- روش شناسی	موضوع
Africa -- History -- Methodology :	موضوع
۹۶۰ :	ردیف
۱۳۹۷ س ۲/و ۱۶/د	رده بندی کنگره
وانسینا، یان، ۱۹۲۹ - ۲۰۱۷ م.	سرشناسه
Vansina, J.	
نام برادر، فرهاد، ۱۳۶۳ -، مترجم	شناسه افزوده
فیبا	وضعیت فهرست نویسی

سنت شفاهی به مثابه تاریخ

تألیف: جان وانسینا

مترجم: فرهاد نام برادرشاد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

طراحی جلد: فرود عباسی

صفحه آرایشی: امیر نیکبخت

ناظر چاپ: سید حمید جوکار

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۶۰۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۳۰-۲-۳

وبسایت: www.movarekhan.com

ایمیل: movarekhan.publication@gmail.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است و هرگونه سوءاستفاده، بر اساس قانون کپی رایت از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

.....	سخن مترجم	۱۲
.....	پیشگفتار	۱۴
.....	تقدیر و تشکر	۱۹
.....	فصل اول: سنت شفاهی همچون جریان مداوم	۲۱
.....	گفتار اول: تولید پیام‌ها	۲۲
.....	(۱) اخبار	۲۳
.....	(الف) شاهان عینی	۲۳
.....	(ب) شایعات	۲۶
.....	(ج) تصورات، روایات و تهاجمات	۲۷
.....	(۲) تفسیر تجربه	۲۹
.....	(الف) خاطره	۲۹
.....	(ب) تفسیرها	۳۱
.....	(ج) هنرهای کلامی	۳۴
.....	(۳) تاریخ شفاهی	۳۵
.....	گفتار دوم: فرآیندهای پویایی سنت شفاهی	۳۶
.....	(۱) گفتار حفظ شده	۳۷
.....	(۲) گزارش‌ها	۴۰
.....	(الف) شایعات تاریخی	۴۰
.....	(ب) سنت شخصی	۴۲
.....	(ج) گزارش‌های گروهی	۴۱
.....	(د) سنت‌های اولیه و پیدایش آنها	۴۶
.....	(ه) گزارش‌های متراکم یا پیوسته	۵۰
.....	(۳) حماسه	۵۱
.....	(۴) قصه‌ها، اقوال حکیمانه و ضرب‌المثل‌ها	۵۲
.....	گفتار سوم: سنت شفاهی به مثابه منبع تاریخی	۵۵
.....	(۱) تعریف	۵۵

۵۷	 (۲) سنت شفاهی به مثابه مدرک
۵۷	 (الف) از مشاهده تا ثبت دائمی
۶۰	 (ب) چه شواهدی؟
۶۳	 فصل دوم: اجرا، سنت و متن
۶۵	 گفتار اول: اجرا
۶۵	 (۱) نمایش و ارائه
۶۹	 (۲) عاملان یا مجریان
۷۲	 گفتار دوم: اجرا و سنت
۷۳	 (۱) بازتولید اجرا:
۷۳	 (الف) تکرار، زمان و مکان
۷۵	 (ب) هدف از اجرا
۷۷	 (ج) داوران، شانه راهنما و پوشش گر
۷۹	 (د) ابزارهای ثبت حافظه
۷۹	 - اشیاء
۸۲	 - مناظر
۸۳	 - موسیقی
۸۴	 (ه) یادگیری
۸۵	 (۲) تنوع درونی یک سنت
۸۵	 (الف) اشعار و اقسام آن
۸۷	 (ب) حماسه
۸۹	 (ج) داستان
۹۰	 (۳) حقیقت، قدمت و اصالت
۹۳	 گفتار سوم: ثبت سنت ها
۹۳	 (۱) ثبت تصادفی و اتفاقی
۹۴	 (۲) مطالعه روشمند
۹۷	 (۳) وضعیت ثبت
۱۰۲	 گفتار چهارم: شهادت و متن
۱۰۲	 (۱) شهادت کلامی
۱۰۵	 (۲) متن

فصل سوم: دریافت پیام.....	۱۰۷
گفتار اول: شکل و محتوا.....	۱۰۸
(۱) ساختار زبانی.....	۱۰۹
(۲) ژانرها.....	۱۱۱
گفتار دوم: معنی.....	۱۱۶
(۱) معنای آشکار.....	۱۱۷
(۲) معنای در نظر گرفته شده.....	۱۲۰
(الف) استعاره و کنایه.....	۱۲۰
(ب) کلیشه.....	۱۲۱
گفتار سوم: اهداف پیام.....	۱۲۲
فصل چهارم: پیام، محصول اجتماعی است.....	۱۲۹
گفتار اول: کاربردها، اجتماعی پیام.....	۱۳۱
(۱) چارچوب نهادی.....	۱۳۱
(الف) عملکرد و نهاد.....	۱۳۱
(ب) کنترل اجتماعی اطلاعات.....	۱۳۳
(ج) سنن رسمی و خصوصی.....	۱۳۶
(۲) پیام به عنوان ابزار.....	۱۳۹
(الف) کارکردها.....	۱۳۹
(ب) سنت به عنوان سلاح.....	۱۴۰
(ج) کاربردهای ایدئولوژیک.....	۱۴۲
(د) ایده آل سازی.....	۱۴۴
(ه) تاریخ گذشته چه کسی است؟.....	۱۴۵
(۳) اجراکنندگان.....	۱۴۷
(الف) وضعیت معمول اجرا.....	۱۴۹
(ب) شرایط یک ثبت جدید.....	۱۵۰
گفتار دوم: سنت آئینه جامعه.....	۱۵۳
(۱) همگرایی سنت و جامعه.....	۱۵۳
(۲) چطور چنین همگرایی و انطباقی به وجود می آید؟.....	۱۵۶
(الف) محدودیت های جامعه و محدودیت های سنت.....	۱۵۶

- ۱۵۸..... (ب) اهمیت
- ۱۶۰..... (ج) فهرست
- ۱۶۱..... (۳) تعادل پایدار (Homeostasis)
- ۱۶۵..... فصل پنجم: پیام بیانگر فرهنگ
- ۱۶۶..... گفتار اول: جوهره و محتوای فرهنگ
- ۱۶۷..... (۱) مفاهیم اصلی
- ۱۶۸..... (الف) مکان
- ۱۷۰..... (ب) زمان
- ۱۷۳..... (ج) حقیقت تاریخی
- ۱۷۵..... (د) علت و تغییر تاریخی
- ۱۷۸..... (ه) جهان بینی
- ۱۷۸..... (الف) پیدایش و زوال جهان بینی
- ۱۸۲..... (ب) اثرات جهانی
- ۱۸۳..... گفتار دوم: تصاویر و کلیشه‌ها در نقش بازتابی‌های جمعی
- ۱۸۳..... (۱) تصویر
- ۱۸۶..... (۲) کلیشه‌ها
- ۱۸۹..... (۳) تفسیر کلیشه‌ها
- ۱۹۱..... (۴) اعتبار تفاسیر و معنای ضمنی
- ۱۹۷..... فصل ششم: سنت به مثابه یادآور اطلاعات
- ۱۹۹..... گفتار اول: مجموعه یا پیکره به مثابه استخری از اطلاعات
- ۲۰۰..... (۱) مجموعه یا پیکره چیست؟
- ۲۰۰..... (الف) پیکره اشتراکی است
- ۲۰۲..... (ب) مشخصات پیکره
- ۲۰۴..... (۲) جریان‌های اطلاعاتی
- ۲۰۴..... (الف) در یک جامعه واحد
- ۲۰۷..... (ب) در جوامع مختلف
- ۲۰۸..... - عبارات کلیشه‌ای
- ۲۰۹..... - بازخورد
- ۲۱۱..... (ج) گردآوری جریان‌های اطلاعاتی

۲۱۱.....	(۳) وابستگی متقابل سنت‌ها
۲۱۵.....	گفتار دوم: پیکره به مثابه یادآور در طول زمان
۲۱۶.....	(۱) استدلال غلط ساختارگراها
۲۱۶.....	(الف) مفروضات و نظریه‌ها
۲۱۸.....	(ب) روش تحلیل
۲۲۱.....	(۲) ساختار
۲۲۳.....	(۳) ساختار گزارش‌های روایتی
۲۲۸.....	(۱) تأثیر ساختار
۲۳۰.....	گفتار سوم: گاهشماری و یادآوری اطلاعات
۲۳۱.....	(۱) اندازه‌گیری زمان
۲۳۴.....	(۲) حاشیه سازان دهنده توالی‌ها
۲۳۷.....	(۳) منابع تاریخ‌نگاری
۲۳۸.....	(الف) لیست‌ها
۲۴۲.....	(ب) شجره‌نامه‌ها
۲۴۷.....	فصل هفتم: ارزیابی سنت شفاهی
۲۴۹.....	گفتار اول: محدودیت‌های سنت شفاهی و منابع بیرونی
۲۴۹.....	(۱) گاهشماری و وابستگی متقابل
۲۵۴.....	(۲) گزینش و تفسیر
۲۵۷.....	(۳) میزان محدودیت‌ها
۲۵۸.....	گفتار دوم: منحصر به فرد بودن سنت شفاهی
۲۵۸.....	(۱) به عنوان یک منبع
۲۶۲.....	(۲) به عنوان اطلاعات درونی
۲۶۵.....	سرانجام سخن
۲۶۸.....	کتاب‌شناسی
۲۸۸.....	نمایه

سخن‌متاب

یکی از سوانح حریف منابع تاریخی، سنت‌های شفاهی هستند. آن‌ها پیام‌هایی نانوشته‌اند که در حافظه نسل‌های بشری ثبت شده‌اند. سنن شفاهی در گفتارها و آواها منتقل و به صورت نظم‌ها، تصنیف‌ها، سروده‌ها و افسانه‌ها و... دریافت می‌شوند. این منابع تعریف‌کننده فوکلور هستند و به انتقال مفاهیم تاریخی کمک می‌کنند. به عقیده مؤلف «سنت شفاهی اسنادی از حال حاضرند؛ زیرا در حال حاضر نقل می‌شوند. با این حال، آن‌ها تجسم یک پیام از گذشته‌اند و نمی‌توان گذشته و اکنون را در آن‌ها نفی کرد.» نویسنده مدف کتاب خود را تلاش برای تهیه مجموعه‌ای از قواعد و قوانین مربوط به جریان تولید، انتشار و ثبت سنن شفاهی و تاریخی برای خوانندگان و محققان این حوزه بیان می‌کند. به گونه‌ای که این قواعد از یک بدنه و ترتیبی منطقی برخوردار باشند. نکته‌ای مانند تا دوره اخیر عده معدودی از محققان به حوزه روش‌شناسی سنن شفاهی، به عنوان منبع تاریخ ورود کرده‌اند. با توجه به ابداعی بودن شیوه ارائه مطالب و تدوین قواعد مربوط به سنت‌های شفاهی، اهمیت و ارزش این اثر دوچندان است.

چنان‌که خود نویسنده بیان کرده است، موضوعات و مصادیق کتاب محدود به دوره معین یا مکان مشخص نگردیده است. اگرچه این رویکرد باعث باورپذیری بیشتر و ارتباط بهتر مورخان و محققان در زبان‌های غیر انگلیسی با حوزه مطالعاتی

می‌گردد، ولی مترجم را با گستره‌ای از اصطلاحات، واژه‌ها و مفاهیم تاریخی ویژه از زبان‌ها و فرهنگ‌های مختلف مواجه کرد. در این بین سعی گردید تا جایی که مفهوم مختل نگردد، در ترجمه آن‌ها از واژه‌های فارسی جا افتاده و امروزی در حوزه روش‌شناسی تاریخ استفاده شود. البته در مواردی برای کمک به روشن شدن موضوع در ارجاعات و زیرنویس‌ها اطلاعات مضاعفی از موارد مطروحه ذکر گردیده است که در پایان همه آن‌ها حرف «میم» آمده است.

با علم به اینکه خوانش و دریافت موضوعات و مفاهیم روش‌شناسی تاریخی مستلزم دقت و آگاهی کافی نسبت به حوزه مطالعاتی است، ترجمه چنین متونی، ارائه دقیق متن زبان اصلی را با سختی‌های دوچندان مواجه می‌کند. بر این اساس، پیشاپیش هرگز نه خط و کاستی احتمالی که از ناآگاهی مترجم ناشی شده باشد را می‌پذیرم و در خراست دارم خوانندگان محترم این اشتباهات را یادآوری فرمایند. در پایان از همه دوستان و همکارانی که در ارائه بهتر و بخصوص در ترجمه مفاهیم خاص به این حقیر کمک کردند، تشکر می‌کنم و به طور ویژه از دوست خوبم دکتر مصطفی جرفی که فایل متن کتاب را در دسترس اینجانب قرار داد، یاد کنم.

فرهاد نام‌برادرشاد

تهران - تابستان ۱۳۹۷